

Sămănătorul

Revistă Literară Săptămînală

Sumarul :

- N. IORGA. — Privești dela hotarele noastre: Ada-Calè (urmare).
OCTAVIAN GOGA. — Cîntăreșilor de la oraș (poezie).
I. CIOCIRLAN. — De sărbători.
P. CERNEA. — Plînsul lui Adam (poezie).
X. — Cugetări.
D. ANGHEL. — Acasă (poezie).
A. MÎNDRU. — Suceava (poezie).
N. I. — Cronică.
RED. — Răspunsuri.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA :

STRADA REGALĂ No. 6 (Hotel Union)

BUCUREȘTI

Ediție populară

Abonamentul 6 lei pe an

In Editura Institutului de arte grafice „MINERVA”

A APARUT:

DRUM ȘI POPAS

Note de drum. — Schițe

DE

C. SANDU

Prețul Lei 1.25.

A apărut:

ISTORIA LUÎ ȘTEFAN-CEL-MARE

POVESTITA POPORULUI ROMĂESC

DE

N. IORGA

De vânzare la toate librăriile din țară.

Prețul: | Ediția populară 75 de bani
| , de lux lei 2.50

A apărut:

VASILE PARVAN

ALEXANDREL VODĂ ȘI BOGDAN VODĂ

— Șapte ani din istoria Moldovei —

1449--1455

Prețul Lei 2.—

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMINALĂ

Redacția și Administrația
BUCUREȘTI
Strada Regală. 6

SUPT DIRECȚIA UNUI COMITET

ABONAMENTUL
6 Lei pe an

PRIVELIȘȚI DE LA HOTARELE NOASTRE:

ADA-CALÉ

(Urmare.)

Acuma trecem pe supt ganguri întunecoase de cetate, al căror fronton e împodobit cu piatră sculptată în gustul veacului al XVIII-lea: sint curți adânci și ziduri străbătute de ferești mărunte; șanțuri se sapă în pajiște. În adevăr, cucerind Banatul Timișoarei și Orșova, Austriacii din vremea Mariei-Teresei au pus stăpînire și pe acest ostrov, care se apropie așa de mult de malul sîrbesc. Ei făcură din el o puternică cetate, de pîndă și de apărare. Apoi, la pacea de la Belgrad, după mai puțin de treizeci de ani, în 1739, Turcii biruitori se întoarseră în aceste părți și luară o cetate desăvîrșită acolo unde lăsase numai o insulă buhoasă, nelocuită și stearpă. Ostași fură așezați aici, supt un Fașă, și li se împărțiră pămînturi pentru slujba lor. Lucrătorii acestor pămînturi veniră îndată, ca la un adăpost, și din Serbia, și din Banat — desertori — și de la noi, țeranî fugiți de bir. Aceasta ținu până la 1878. Atunci, în tratatul de spîrcuire a Împărăției turcești, Ada-Calé fu uitată. Soldații Sultanului Abdul-Hamid tot mai păziau cetatea meșteșugită. Austria nu putea îngădui aceasta, și garnisoana fu somată să dea cheile, ceia ce se făcu fără împotrivire, și cu dezlegare de la Constantinopol. Astăzi un mic detașament austro-ungar ține garnisoană în ostrov supt comanda unui locotenent. Dar în principiu suveranitatea Sultanului asupra insulei a rămas neștirbită, și căpetenia civilă e tot beiful bătrîn de optzeci de ani.

Pe ziduri a rămas încă o tablă de marmură frumos săpată în slove arăbești și cuprinzînd versuri de laudă pentru Sultanul Murad din 1739.

Iată ce zice în ea mîndria Turcilor biruitori, mireazma laudei către Padișnhul întregitor de hotare:

Deschisă-i stă a gloriei cale,
Lui care a fost glorios în fapte
Ca ale vechii, bunei vremi viteze.

Curată-i era inima și cu simțiri înalte
Și-a lui voință mare și puternică,
A dușmanilor învingere și peire,
Binefacător, ocrotitor de oameni.

Ci gloria-i se făcu 'ndoită
Cînd el a cucerit cetatea asta
Și a făcut hotarul său mai mare,
Puternic ca un riū de munte, ce răpește.

De orî-ce rău să ni-l păzească Domnul,
Căci bune lucruri a făcut pe lume.
De care până azi e vie amintirea. —

HANUL MAHMUD

O tălmăcire simplă a împrejurărilor de prefacere și înlocuire o
dă Ismail :

— Vezi, aici unde poarta, era macarā, și podul cădea, podul se

BAZARUL DIN ADA-CALĒ

ridica. Acum, nimic... A venit Neamțul și a zis *frai*, să treacă pe
aici tot omul. A! ce era înainte, ce era... Că părintele știe... Acolo,
acolo, unde casa cea galbenă, stătea Pașa... Era Pașă, și *maiur*, și
mulți soldați. Acum geaba, nimic. Este *lugotinent*: un an stă, apoi
se duce. Și catane: o lună stă, apoi se duce.

Că au venit întâiu Nemți mulți, și cu tunuri era, și au cerut cheile.
Dar n'am făcut noi *barbarlic*, ca în alte părți... Nu, am dat cheile.
Fazli a dat cheile, știe părintele, Fazli. Uite acolo stă ginerele lui
Fazli: el a avut două fete. Și Împăratul a văzut că Turcul nu-i *bar-
bar* și s'a pus chizeș către noi. Că noi voiam să plecăm, să ne ri-
dicăm. Dar el a văzut cum sîntem noi și a zis: nu! Și a scris și la
Sultanul... Și la Sultanul a scris...

Pe o innălțime, marea moscheie nouă, care samănă cu o stație de tren după moda veche, la care s'ar fi alipit și un minaret. Apoi intri în bazar.

Aici, iarăși după cea mai curată datină turcească, e toată viața insuliței, căci bazarul e la Turci ceia ce a fost totdeauna la Italieni piața. În prăvălii se vînd struguri mari, cu pelița tare și gustul cam slab, dar minunat de frumoși la vedere, tabac, țigări, din Turcia, din Samos și din Bulgaria, se vînd papuci de Constantinopol lucrați în fir până și pe dinnuntru, mici borcănașe de dulceată, și, în sfișit, articole de Budapesta, cărți postale ilustrate, mai mult urite, și fel de fel de «suvenire din Ada-Calé». Vinzătorii cu fesuri — și cite unul mai bătrîn și cu turban — sint de o desăvirșită politeță și indatorire tăcută. Ceî mai mulți staū fără nici-o treabă, cite zece din ei așteptînd un singur client: dar viața lor e îndreptată altfel decît a noastră. Sapă via, curăță pomii, vînd struguri și tabac, fac contrabandă, pentru a stringe banî, de sigur. Dar nu ca să speculeze cu dînșii, cutreierînd toată lumea, astăzi aici, mîni dincolo. Nu, ei vreaū numai să-și poată împodobi casa, să-și poată infrumuseța haina, să-și poată înmulți femeile și să stea apoi la Ada-Calé, fumînd tabac bun dintr'o scumpă narghilea și gîndindu-se că toate ale lumii sint trecătoare. Cafeneaua e plină: se sorb cafele, se cetesc ziare, mai ales *Ikdam*, care-și are abonații, — dar și ziare ungurești, mi se spune (căci tinerii știū ungurește și nemțește) și chiar, cite odată, «Universul» nostru.

Într'o curte, la aier, lingă o masă, cu un prieten turc și altul un-gur, stă însuși beiful cu narghileaua innaintea lui, fumînd în tăcere. E un bătrîn cu ochii umflați, nasul mare și o lungă, lungă barbă albă. Legenda și cărțile postale ungurești îl fac să fi scăpat pe Kos-suth cînd acesta a fugit din Orșova. Părintele-l strigă, ca un vechiū cunoscut, și el se ridică, nu tocmai sigur pe bieteles lui picioare bă-trine. — De ce nu mai vii, begule, pe la noi? — Nu pot, nu pot, sint bătrîn. Și aflu cum venia el odată la Severin, chema la lupta cu table, pe cafele negre, biruia totdeauna și după fiecare biruință punea cafeaua într'o oală și cornurile în alta și le ducea pe toate la Ada-Calé, «la copii».

«Nemții» aū dat insuliței o grădină publică, pe care aū sădit-o și o intretîn soldații. Ea n'are mai mult caracter oriental decît casărmile. Dar, orișicum, se află în Ada-Calé, și Ismail e, decî, foarte mîndru de dînsa. Trebuie s'o vedem în toate ungherele ei. «Nu, nu, dacă

venit la Ada-Calê, trebuie să vedeți tot, tot», spune el iarăși, cu un gest scurt de comandă.

* * *

Și acum, în luntre. Sara cade, întunecind apa de argint, care e cu totul pustie. Ismail vorbește :

«Aici casa ginerelui lui Fazli, — știe părintele. A, Fazli era om bogat. Și tatăl meu bogat. Toate pescăriile ale lui până la Hinova. 5000 de lei, *de lei*, domnule, plătia pe an, — tatăl meu. Și l-au găsit mort, înecat. Am mai avut frați, surori. Dar acum am rămas eu, — eu și cu frate-meu...

Fratele, Turcul busnat, mustăcios, bărbos, și-a luat iarăși cirna în primire și, tăcut, cu ochii în jos, supt turbanul murdar, tace. Iar ochii albaștri ai lui Ismail scînteie, apoi se innegurează de lacrimi.

— He, alte timpuri atunci la Ada-Calê! Acum, ce? Pine peste Dunăre, lemne, tot peste Dunăre. Tot, tot. Și vameșii răi: stai ceasuri și alte ceasuri, până plecî. Bir nu plătim, — drept. Dar ce că nu plătim? Geaba, tot *sarac!*

— Dar contrabanda, zice cineva, făcînd cu ochiul.

— A, contrabanda... Nu mai e contrabanda. Poate acolo în sus, zice bătrînul contrabandist ce trebuie să fie Ismail, arătînd spre Orșova.

— Nu, *sarac*. Noi am scris la Sultanul. Așa, nu putem. Orî dă jumătate de chilă la zi, de om, orî ne ridicăm, ridicăm toți, și plecăm. Nu, așa, nu putem.

Și dac'am ști ce crede Ismail despre alte lucruri decît acest tain ce s'a cerut Sultanului?

— Vezi, îi spunem, înainte de a vă fi bătut Rușii, nu era așa...

Fulgerul de minie trece prin ochii învinsului, și el zbucnește :

— Bătuți?! Nu bătut Rușii, bătut Pașalele, care nu erau Turci, Soliman, care n'a vrut să asculte. Osman singur Turc adevărat... Și nu l-au bătut Rușii, nu! Bătut *Rumânia*, *asta* bătut! Și Rușii, ce? Au luat Basarabia, vezi: Basarabia... Dar acum bate Iaponia? Bate! Vezi, Dumnezeu! Și acum vine Rumânia, iea Basarabia; fără soldați, nimic: vine și iea. Vezi, Dumnezeu!

Să dea Dumnezeu, cîntă în inimile noastre, pe cînd cugetul, care știe mai mult, crede mai puțin decît Ismail.

Am ajuns și ne coborîm. Ismail n'are plată de cerut. Noi trebuie să știm. Se plătește cincizeci de bani de om; îi dăm cu cincizeci

de bani peste socoteală. El se roagă să-î schimbăm un franc, care e șters. Și, cind ne despărțim de el, cu o «bună sară», mă strigă din urmă :

— Nu, *stei*, domnule, aa !

Și, prinzindu-mi mina în degetele lui osoase, el^m mi-o stringe cu căldură, fiindcă l-am ascultat și n'am ris de el, ca turiștii unguri și nemți, ca atîția din ai noștri.

— Bună sara ! Și, dacă mai vii aici, la Ada-Cale, mai *tănuim* !
Mai *tănuim* !

N. IORGA.

CÎNTĂREȚILOR DE LA ORAȘ

*Voi n'aveți flori, nici cîntece, nici fluturi,
Căci soarele în țara voastră moare,
Voi în deșert cerșiți pe-a voastră strună
Din cerul sfînt o rază să coboare.
E frig la voi... Pitică-î strălucirea
Cetăților cu turnul de aramă,
Bieți cîntăreți cu aripile frînte:
În alte zări cuvîntul mieu vă chiamă...*

*Veniți, veniți, să 'ngenunchem cu toții:
Pămîntul negru-î vechiul nostru tată ;
La sînul lui să rîdem și să plîngem
Cu sufletul și inima curată.
Să fim copiii iscușiți ai firii,
Să învățăm din sfînta ei cînțare
Și să asculte sufletele noastre
Mult-înțeleapta firii îndrumare.*

*Veniți, veniți în ceasul dimineții
Cînd, supt clipirea bolți 'mbujorate,
Sărbătorește-al învierii praznic
Biserica de frunze 'nrourate,*

Cînd umbre mor și scapără lumina,
 Din negură zburînd biruitoare ;
 Veniți, veniți, să cad' asupra noastră
 Hirotonirea razelor de soare.

Să ne'ntărească cîntul și lumina,
 Ce saltă 'n zori cînd se pornește plugul,
 Și'n pieptul nost' s'adăpostim mîndria
 Livezilor ce-și mlădie belșugul,
 Iar, cînd amurgu 'n haina lui cernită
 Cărunții brazî începe să 'nveșmînte,
 Noi să privim luceafărul din zare,
 Și-atunci să zicem strunelor să cînte...

Din freamătul dumbrăvi 'nlăcrămate,
 Din curcubeul zărilor albastre,
 Din șopotul izvoarelor de munte
 Să împletim noi cîntecel noastre,
 Și trăsnetul ce înfloară bolta,
 Cînd fulgere potrivnice se 'ncaier',
 Și mugetul înfricoșat al apei
 Să ferece al strunei noastre vaier.

Să piară umbra zidurilor negre,
 Ce 'ntunecă cîntarea noastră sfîntă,
 Curatul chip al fermecelor firii
 Să scînteie cînd glasul nost' cuvîntă,
 Căci Dumnezeu neamurilor toate
 Supt strălucirea mîndrei bolți albastre,
 În codrii verzi și 'n cîmpuri de mătăasă
 A sămănat nădejdea vieții noastre

OCTAVIAN GOGA.

DE SĂRBĂTORI

Căsuța săracă strălucește de lumină și curățenie. Păreții văruiți de curind rid par'că, îmbrăcați în albul lor fără pată, iar lipitura proaspătă de pe jos se întinde ca un covor neted bătînd în unde aurii. Într'un colț de-o parte se ridică soba mare țărănească, spoită și ea acum de sărbători. Hoarna ei înaltă și cu mai multe rînduri de prichice se sprijină mîndră pe cei doi stîlpî de lemn, iar de desupt, pe vatra largă, arde focul atît de drăgălaș la vreme de iarnă. Omătul și gerul de-afară au strîns în casă tot bielșugul de copii..

În preajma focului, de jur împrejur, stau roată odraslele mai mărișoare, care, cîte cu te miri ce zdreanță atîrnată pe ei, au înghețat umbilic pe-afară, iar, de jur împrejurul cuptorului cald, mișună puzderia măruntă a casei.

Golași din creștet pînă'n tălpi, mititeii își pălesc trupurile înfrigrate cînd pe-o parte cînd pe alta, lipindu-se de zidul încălzit.

Acu rid, acu plîng, ciupindu-se cu răutate ca să-și facă loc la cuptor; unul micuț de tot țipă să-ți iea auzul, neștiind cum să iasă din firida strîmtă a cuptorului, care, înfierbîntîndu se prea tare, îl frige pe de toate părțile.

Gospodina, femeie în vîrstă, dar bine făcută, mai directică prin casă; umblă încet de tot însă, căci abia-și poartă rodul pîntecelui. A'nvelit patul c'o scoarță frumos aleasă, pe laviți a'ntins lăvicere curate, iar pe mesuța de lingă perete așază citeva blide cu turte făcute în miere și miez de nucă.

Mai are de dat numai cămășuți la cîțiva din copii și'n colo tot e gata, poate s'aștepte fără grijă pe preotul cu ajunul..

După ce-și mai poartă privirea de citeva ori împrejur, se'ndreaptă spre lădătuia din fundul casei și scoate citeva cămăși de cînepă pe care le pune subțioară, voind parcă să mai caute ceva.

N'avu vreme însă, căci țipetul micuțului din firida dogoritoare o facu să se ridice repede și s'alerge spre cuptor.

Pricinașa, o fetiță durdulie, fusese scoasă din firidă de frații ceilalți mai mărișori, și acum, plîngînd neîmpăcată, abia sprijinindu-se pe picioarele ei fragede, aleargă de s'ascunde în poala mamei, care-i vine în ajutor.

După ce-o mai ostoaie din plîns, ea răscolește prin vrafal de cămășuți și scoate una să i se potrivească.

N'apucă să 'mbrace pe mititica întărtată, și puzderia cealaltă golașă

de lingă cuptor începe să s'adune împrejurul mamei, strigind, care mai de care :

— Și eu vreau cămașă, mamă. Dă-mi și mie, mamă. Și eu una, și eu... Și, pînă să prindă de veste, cămeșuțele pieriră una cîte una de la subțioara mamei, care tot se migălia cu îmbrăcatul micuței.

Ridicîndu-se în picioare, rămase o clipă nemișcată. Cu ochii în lacrimi, privia pierdută după copilașii cari în pielea goală alergau prin casă, luptîndu-se cîte doi-trei pentru o zdreanță. Nemaî putînd să strige și s'alerte după ei, se lăsă încetîșor pe laviță.

Își șterge ochii cu mîneca cămășii și se odihnește puțin. Mai slăbind-o junghiurile din mijloc, se scoală apoi, gîndindu-se cum ar putea să'npace vrajba stîrnită cu cămeșile... Cum încăierarea se mărise, amestecîndu-se printre luptători și copii mai mărișori de la vatră, mama păși încetîșor printre grămezile de trupuri în zvîrcolire și luă de pe masă o farfurie cu turte.

Dar, gîndindu-se la păcatul ce face luind, înainte de-a binecuvînta preotul, din prinosul adus în cinstea Nașterii Mintuitorului, se opri o clipă, îndreptîndu-și privirea spre chipul răstignit, de-asupra căruia arde candela... Făcu semnul crucei și cu inima sdrobotită îngînă: «Iartă-mă, Stăpîne! Pentru ei fac păcatul acesta!»

Fruntea copiilor, cari priviau lupta rîzînd, au și 'nțeleș gîndul mamei, căci s'adună cu grabă în jurul ei. Gospodina îi dă binișor la o parte și se pleacă spre cei învrăjbiți, îndemnîndu-i la pace :

— Care-î cuminte și aduce cămeșa la maica, uite mîncă «turtișoare cu miere».

La vorbele mamei, țipetele conțenesc. Copilașii aprinși la față și cu ochii plini de lacrimi s'apropie sfoși.

Luptătorii cari au rămas fără pradă au prins să se 'nfrupte din darul mamei : cei biruitori însă grăbesc să îmbrace mai întău cămășuțele.

Cîtă trudă pe ei...! Rufele apucate în toiul luptei nu li se potrivesc cîtuși de puțin... Unii le 'ntind fel și chip, doar i-or încăpea, alții le sumecă fiindu-li prea mari...! Totuși cîtă mulțămire! Cu ochii strălucitori de bucurie, s'apropie acum și ei ca să se 'nfrupte și din turte...

Mama, ca să nu-i mai întărite din nou pe cei cu cămeșile, îi lasă așa cum au apucat să se 'mbrace, iar de cei golași îi bucuroasă că i-a împăcat.

Dar, isprăvind din farfurie, mititeii flămînzii încep să scîncească și să se ridice de margenea mesei, ca să zărească celalalt blid cu turte.

Gospodina, îngrozită de năvala lor, îi adună iarăși împrejuru-i și cearcă să-i ia cu vorba :

— Azi i-ajunul, maică! Cine vrea să-î deie Dumnezeu minte și noroc, nu trebuie să plîngă!

— Eu nu mai plîng, mamă!

— Așa, puiule, tu ești băiet cuminte, și-are să-ți deie Dumnezeu și noroc.

— Dar cămeșă nu-mi dă, mamă?

— Da, maică, dă!

— Nicî eu nu mai plîng; îmi dă și mie cămașă?

— Îți dă și ție, fetița maichii! cum să nu!

— Să-mi deie și mie, mamă! și mie, și mie.

— La toți vă dă, puișorii mamiî, numai să fiți cuminți!

— Mamă, azi i-ajunul?

— Ajunul, maică.

— Dar mîni ce-î?

— Mîni e Crăciunul, mititeilor!

— Dacă-î Crăciunul, de ce nu tăiem și noi porc?

— Pentru că n'avem.

— Moș Vasile cum are, mamă?

— Lui i-a dat Dumnezeu!

— Nouă de ce nu ni dă?

... N'avu vreme să mai răspundă mama, căci de-afară s'auzi un scîrțit de pași.

— Vine preotul! apucă să zică, și pe toți copilașii cu pielea îi grămădiră după sobă. Cînd se arată preotul pe ușă, în casă era liniște. Copiii cei mai mărișori steteau cuminți pe vatră, iar în mijlocul casei stătea femeia așteptînd binecuvîntarea.

După slujba cuvenită, preotul se puse puțin pe laviță:

— Stan unde-î, Sultano?

— S'a dus, taică părinte, să caute puțintel mălaiu pentru zilele astea. La noi-s atîtea gurî și nu se mai ajunge!...

— Ciți copii aveți?

— «Unsprece», părinte, nu mai ție numărați!

— Și altu-î gata!

— Dacă ni dă Cel de sus! Ce să facem?

— Lasă fiică. Binecuvîntați numele Domnului, căci are grijă de toți.

— La El ni-am pus nădejdea, taică părinte, altfel am fi perit!

— Așa Sultano, așa! Nădejdea la El, și tot greul se ușurează. Ci-apoi vorba ceia: «Toată buruiana cu umbra ei, și omul cu norocul lui». Adă-î atunci pe toți, taică, să sărute sfînta cruce!

— I-aș aduce cu drag suflet, dar, mai mare rușinea, că-s gol!

— Adă-î, adă-î, căci Domnului îi sînt dragi și-așa!

Mama, ascunzîndu-și fața de rușine, scoate mărunțișul gol de după sobă și-l îndeamnă spre preot, care -i binecuvintează și li dă crucea s'o sărute.

— Vai să ne ierți, taică părinte, că ne-ai găsit într'ășa stare!

— Dumnezeu să vă dăruiască cu sănătate și noroc, fata mea! Asta nu-i de rușine, e de laudă! Trebuie să știi că voi sînteți cei mai bogați din tot satul! Nici-o casă nu-i îmbielșugată cu atîta viață și sănătate ca a voastră! Dar să ieai sama, căci cu rușinea ta pare-mi-se că numai zece feciori aū luat binecuvîntarea!..

La vezi și adă-mi și pe al unsprezecelea!

— O fi mai rămas vre-unul pitit pe cine știe unde, părințele, mai știu și eu?

Femeia, greoaie, abia purtîndu-și rodul din belșug al pîntecelui, începu să caute pe după sobă, mai răvăși pe cei după vatră, uitîndu-se la fiecare, dar nu-și putea da seama care lipsește.

În vremea aceasta, sare un golaș de lîngă foc și dă goană de ridică fața de masă care se lăsa pînă la pămînt. Arătînd cu degetul, strigă vesel:

— Io-te-o, mamă?

Ascunsă supt masă, o fetiță durdulie se trudia încă să îmbrace o cămașă! Cînd se văzu descoperită, rămase nemișcată, privind cu grijă, cînd la mama, cînd la «moș popa». Uitase să mai întindă cămeșuța mică, care, prea mică, și îmbrăcată cu dinnaintea la spate, n'o încăpea cu nici-un chip.

Mititelul care o descoperise, o apucă de mină și-o îndeamnă să meargă să sărute «fînta cuce», dar ea se întartă la plîns zvîrcolîndu-se în minile dușmanului.

Pricepea că rivnește la cămeșuța ei...

Rizînd, preotul se sculă și s'apropiă de masă. Îi spuse vorbe blînde, o binecuvîntă și apoi ieși din casa îmbielșugată de copii, petrecut de gospodină și de țipetul fetei care se zvîrcolește, luptîndu-se acum cu întreaga droaie de golași, cari dădură năvală să ieă cămeșuța.

I. CIOCÎRLAN.

PLÎNSUL LUI ADAM

Arcași îndemînateci, semeți, cu pași de lei,
Doi fulgeri smulși din noapte-mî erau copiii mei;
Și parcă-î văd și-acuma în faptul dimineții,
C'un strigăt de izbîndă, dînd zbor nebun săgeții,
Și cum se pierd cu turma în zarea purpurie,
Făcînd din largul lumii imensă 'mpărăție...,
Sau cum se 'ntorc agale, zîmbînd, și mină'n mină,
Buni, fericiți ca mine pe cînd eram țarină...
Iar Eva lăcrăma.

Dar nu-î iertat se vede norocul ce-am avut —
Cuibaū dureri ascunse în cel d'intăiu născut;
Iar jertfa lui, Prea-Bune, n'ai vrut să o primești,
Vrînd rătăcirea noastră mai greu s'o pedepsești...
Un gînd veni de-aiurea — ucigătorul gînd —
Și 'n Cain, bunul Cain, pătrunse 'ntunecat.
... S'a năruit cu blestem altarul fumegînd
Și s'a tîrit o pinză de fum în lung și 'n lat
Ca o imens'aripă de vultur săgetat...
Iar de atunce fumul cîrescu mereū și-a pus
Zid negru între mine și slava ta de sus —
Azi gîndurile mele cu greu pot să le-adun,
Să le trimet la tine, Părinte veșnic bun;
Căci se întoarnă pururi, zbătute, risipite,
Ca fumul fără pace al jertfei neprimite...

Și cum aș vrea și astăzi, ca 'n vremile senine.
Pe aripele rugii să mă ridic la tine:

Să 'nving robia humii!..

Nu mi-ai dat Tu lumina și farmecele lumii?

Pămîntului mieu tînăr nu-î dai nectarul sevei?
 Și nu-mî plecî Tu auzul la graiul sfînt al Evei?
 O rugă, da, un cîntec ți se cuvine ție...
 Îl simt vibrînd... nimica nu poate să-l reție —
 Dar, cînd să puiu într'insul îngenunchiată-mî viață,
 Uit vorbele mării și buzele-mî înghiață,
 Căci geamătul lui Cain din noapte se desface
 Și'mî risipește clipa de rugă și de pace.
 E plînsul lui... Din noaptea cărărilor pierdute
 El ioima-mî de tată o cheamă să-l ajute,
 Dar n'am puteri... — și spada grădinilor divine
 O simt cum se înfige fulgerătoare 'n mine.
 Tu-l vezi și-l dai uitării... Ce s'a făcut, Părinte,
 Cu mila ta, podoaba puterii tale sfînte?

Nu-î moarte pentru Cain, nici alinare nu-î —
 Ce vrei să faci, Tu, Doamne, cu suferința lui?
 O, dacă spre urzirea unei cerești podoabe
 Îți trebuie durerea făpturii tale slabe,
 Ridică de de viață-î povara, că-î a mea,
 Și pune-mi-o pe umeri, de vrei, cu mult mai grea;
 Mi-aș duce-o fără murmur, chiar de m'ar frînge'n cale.
 Căci inima-mî cunoaște și darurile tale...

De-a fost păcat iubitul, mărire cui l-a scos,
 El a făcut păcatul atîta de frumos:
 Un farmec, o beție ce'n veci in tine-o porți —
 Pe clipa rătăcirii îndur și miî de morți...
 Dar prea e crudă legea ca fiul să spăsească
 De-apururi, fără vină, greșeala părintească...

... O sfînt copil al Evei! Cînd noi te-am zămîslit,
 Era prin raiu lumină, și flori, și ciripit,
 Plutia o voluptate 'n văzduhul primăverii —
 Mirezmele grădinii pârtașe-au fost căderii...

Să cadă însă plumbul osindei p'amîndoi,
 Dar tu de ce să suferi, copile, pentru noi,
 De ce să-ți blestemî mama, gemînd prin ripi sihastre,
 Tu singura lumină a gîndurilor noastre ?

Găsi-vei tu vr'odată liman nemîngîierii,
 Să-î ierți p'aceia cari te-au hărăzit durerii ?
 Noi nu știam, copile, că tu ai să plătești
 Cu chinuri clipa noastră de vrăji sărbătorești !
 De-ar ști vr'odată floarea de pom, din paradis,
 Că'n fructul ei un vierme dușman va sta închis,
 'Nainte ca să lege, s'ar scutura'n noroi —
 O, sfînt copil al Evei ! Îndură-te de noi...

P. CERNA.

CUGETĂRI ¹

Veselia omului e ca mirosul florilor: ea nu se înalță din sufletele veștede.

*

Cînd este vînt, zboară și hirtile netrebnice de pe drum.

*

Calomnia e o recunoaștere de superioritate: cel ce calomniază arată că are nevoie de muncă pentru a te aduce la nivelul său.

*

A lăsa fiului tău o moștenire e ca și cum l-ai ținea pe umeri pe cînd alții se căznesc să se suie.

*

Societatea cu o aristocrație prea puternică samănă cu macrocefalul, și în capul prea mare nu e sănătate, nici inteligență.

*

Din Multatuli: «Ar rămîne puțin din ce numim conștiință, dacă am putea șterge din minte consecințele firești ale faptei rele».

La cei cu sufletul bun ar rămînea mila, la cei cu sufletul frumos: simțirea de răspingere a celui ce se vede murdărit de mocirlă.

*

¹. Care nu sînt de Multatuli, precum nu sînt nici cele din u-1 precedent.

Cel ce pune pe Dumnezeu într-o carte împiedecă pe oameni de a-l căuta în lume, în care singură el ar putea să încapă.

*

Multatuli: «Azi e mai de frunte lucru să vinzi ce a făcut altul decât să faci însuși ceva». E vechea părere că munca de-a dreptul necinstește. Conducerea și exploatarea muncii pare un lucru mai de seamă. Nici-o muncă, e culmea socială. E aproape de zeii și oarecum de Dumnezeu, căci munca a fost impusă lui Adam ca pedeapsă. Și totuși numai muncind intră cineva în marele curent al naturii și trăiește în adevăr.

*

Multatuli: «Așa e făcut omul încît poate suferi multă murdărie, dar nu vorbele d-tale asupra murdăriei lui». Nimeni nu se va despera de urît ce este: unii nu se vor mai uita în oglindă, iar oricare se va supăra foc dacă-i vei da mijlocul să se uite în ea, ca să vadă că e urît.

Sînt oameni cari lingușesc pe omul de merit cînd îl recunosc, fiindcă nu-l înțeleg.

*

Ce deosebește diamantul de cărbune? Nu că primește mai multă lumină, ci că trimete mai multă înapoi.

*

Multatuli zice despre Olanda: «Ciudat chip de progres și acela de a zice lucrurilor altfel de cît cum se chiamă». La noi «depoziții de vinuri» pentru «crîsmă», «magazin de coloniale» pentru «băcănie», «institutor», pentru «în-vățător» ș. a.

*

Cinii cari latră cred că trăsura n'are alt motiv să meargă înainte decît frica de dinșii. Li se pare fugă cea ce e numai urmarea drumului.

*

Moartea nu ne privește pe noi, ci pe acea putere care o dă. Noi n'o putem face așa sau altfel în *esența ei*. Pe noi ne privește viața, căci noi o creăm din zilele ce ni se dau.

*

Lucrurile ce sînt în afară (unii zic *mai presus*) de natură nu se pot cugeta, precum sunetul nu se poate vedea, sau forma auzi. Noi n'avem simț pentru ele. Căci, într'un anume înțeles, și judecata e un simț, sau zi-i un *supra-simț*.

*

Și sufletele goale tremură.

ACASĂ

— DIN ANDRÉ CHÉNIER —

Ce dulce'i cind s'așterne iar vremea friguroasă
 Pân' vine primăvara, să te rentorci acasă,
 S'o vezi că'ți ese 'n cale așa pe ne-așteptate,
 Cu pletele în riuri pe față resfirate.
 Auzu-î ți-a prins pasul pe calea 'ndepărtată,
 Și-acuma, sboară, strigă, la piept îți cade toată,
 Și ast-fel răzimată, cu sufletul la gură,
 Te 'ndrumă către casă, și-acolo-abia se 'ndură
 Să'ți deie pas de vorbă, atit te mai întreabă ;
 Dulci bănuiri, săruturi, s'amestecă în grabă,
 Și iată masa 'n pripă între-amindoi stă pusă,
 Dar ea stă mbujorată, și-acum, cu mintea dusă,
 Abia dacă înfruptă, atita se hrănește
 Cind își ridică ochii și 'n fața ta privește.
 Nimica nu mai spune, doar ochii grăesc iară
 Ce tace dulcea gură: — și 'n drăgostiri de pară
 Apoi spre pat te duce, și 'n el de-a-fir-a-părul,
 Te 'ntreabă 'ntre răstimpuri să-î spuî tot adevărul:
 De ce-ai făcut departe cit ai lipsit de-acasă
 Și de era pe-acolo vre-o fată mai frumoasă...

D. ANGHEL.

SUCEAVA

Nici strigăt de buciom, nici surle,
 Nici inimă curate 'n bătaie,
 Doar valuri vrăjmașe năprasnic
 S'abat pe cetate, șuvoaie.

Străine-s și ziduri și lacrimi,
 Si viața sclipirii de soare,
 Străin e chiar zborul de paseri
 De-zsupra-î trecînd cobitoare.

Ca brațe chemînd îndurare,
 Pe turla staî cruci răstignite ;
 Un dangăt de clopot vestește
 Că-î ceasul de inmuri smerite...

O, cum te 'nfășoară, cetate,
 Hrăpareța umbră străină !...
 Ridică-te-odată în fulger
 Și scutură-ți haina de tină !..

A. MÎNDRU.

CRONICĂ

În editura Casei Perthes din Gotha a apărut într'un gros volum o descriere geografică, în sensul modern, a Europei Centrale (*Mitteleuropa*) de profesorul din Breslau Dr. J. Partsch. În această descriere e cuprinsă și România. Autorul nu-î dă, firește, un loc prea larg și n'are nici-un fel de simpatie pentru noi și pentru țara noastră, mulțămindu-se a ni face și nouă, la sfârșit, prezicerile de viitor fericit pe care le face Bulgarilor (la noi adaugă însă condiția că să fim cuminți și să nu umblăm după îndeplinirea unor visuri iredentiste, pentru care nu avem puterea de nevoie). Dar în cele câteva pagini pe care le-am căpătat în această solidă și bine-cugetată lucrare, se întilnesc și o sumă de puncte de vedere geografice interesante și, pentru cetitorul obișnuit, nouă. Cu oarecare umilință, am văzut, la bibliografie, că pentru străini (și vai! și pentru Romîni), cele mai bune informații asupra României trebuie căutate numai în lucrările d-lui de Martonne, un Frances care a tipărit în franțuzește studiile sale asupra țerii și poporului nostru.

*

Camera de comerț italiană, întemeiată de puțin timp în București, începe a tipări un buletin lunar («*Bollettino mensile della Camera italiana*»), care e menit să răspîndească printre Italienii din Italia cunoștinți despre viața noastră economică și să-î îndemne a colabora la dinsa, spre folosul lor. O asemenea publicație, care poate lua cu timpul și o dezvoltare mai mare, cuprinzînd adevărate studii, e un semn bun. Decît «frăția» sentimentală cu poesoare, articolașe, discursuri și banchete, e neasămănat mai bună munca alături pentru cultură pe pămîntul nostru, care cere brațe disciplinate și spirit de întreprindere ca să dea altă recoltă decît aceia a unei agriculturii făcută mai mult după datina părinților.

N. I.

RASPUNSURI

Emma. *Bair de Aramă*. — Versurile «Cine» și «Desmoșteniții» dovedesc numai sentimente nobile, ceia ce-î totuși mult și frumos într'o lume unde atîția nu se pot lăuda cu nimic.

C. Desion. *Caracal*. — Ne spuî că «nu sînt tocmai începuturi» și ne cei să răspundem categoric: «că ar fi ceva, orî la *coș*». Fie voia d-tale — cea din urmă!

Floreris. — Versurile d-tale «Pe plaiul Bucovinei» le-am citit cu plăcere pentru sentimentele românești pe care le exprimî; încolo, e o încercare prea palidă spre a putea fi publicată.